

Beslutningsforslag nr. B 71. Fremsat den 19. februar 2002 af Margrete Auken (SF), Aage Frandsen (SF), Lene Garsdal (SF) og Kristen Touborg (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om forsøgsdyr

Med det formål at sikre, at Danmark bringes i front i Europa i arbejdet for at skabe den bedst mulige velfærd for forsøgsdyrene ved:

- at der udvikles og godkendes alternativer til dyreforsøg,
- at dyrene udsættes mindst muligt for smerte,
- at dyrene opstaldes under forhold, hvor deres fysiologiske og etologiske behov tilgodeses så optimalt som muligt,

pålægger Folketinget regeringen:

1. reelt at føre rekommandationerne og intentionerne i Europarådets resolution, tiltrådt ved den multilaterale konsultation den 30. maj 1997, ud i livet, således at social opstald-

ning, strukturering og berigelse af miljøet bliver reglen for forsøgsdyrene og at fastlægge en strategi for udfasning af abeforsøg,

2. at gøre tilladelser til dyreforsøg offentligt tilgængelige på internettet senest den 1. marts 2002 og at gøre en aktiv indsats for at skabe debat om dyreforsøg, både vedrørende etiske afvejninger og konkrete forsøg,
3. at fremkomme med et forslag til en struktur for forsøgsdyrsadministrationen, der fremadrettet kan skabe bedre forhold for forsøgsdyrene, og
4. at indføre en afgift på forsøgsdyr.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Holdningen til forsøgsdyr

Forsøgsdyr er de eneste dyr, som man gerne må påføre smerte og sygdomme (f.eks. diabetes, kræftlidelser etc.). Der er ingen tvivl om, at dyrene under forsøgene risikerer at blive udsat for væsentlige belastninger, herunder smerte og anden lidelse. Lovgivningen sikrer kun, at dyrene ikke udsættes for stærk smerte, intens lidelse eller intens angst. Samtidig opstaldes forsøgsdyrene under forhold, hvor de ikke har mulighed for at få tilfredsstillet deres mest basale behov for beskæftigelse og kontakt til artsfæller.

Forsøgsdyrene er ikke beskyttet som andre dyr af dyreværnsloven, men har deres egen lov, lov om dyreforsøg. Denne lov giver i dag ikke forsøgsdyrene en ordentlig beskyttelse. Der er brug for at få indarbejdet en langt større respekt for forsøgsdyr i lovgivningen. Der skal arbejdes langt mere aktivt for at få begrænset antallet af forsøgsdyr. Der skal også arbejdes mere aktivt for at få begrænset smerte og lidelse hos forsøgsdyr. Og sidst, men ikke mindst, skal der arbejdes for, at dyrene bliver opstaldet under langt bedre betingelser end i dag.

Situationen i dag er, at man inden for en overskuelig tidshorison ikke kan afskaffe, men fortsat er nødsaget til at anvende forsøgsdyr. Med fokus på respekten for de enkelte dyr har forslaget til formål at sikre den bedst mulige velfærd for forsøgsdyr.

2. Lovgivningen

I dag kræver brugen af forsøg på dyr tilladelse fra Dyreforsøgstilsynet. Tilsynet består af Rådet for Dyreforsøg og et sekretariat. Rådet for Dyreforsøg udpeges af justitsministeren efter indstilling fra

- Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
- Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd

- Sundhedsstyrelsen
  - Dansk Industri
  - De store sygdomsbekæmpende organisationer
  - Det Dyreetiske Råd
  - dyrebekæmpelsesorganisationerne.
- Formanden udpeges af justitsministeren.

Dyrenes Beskyttelse har 2 repræsentanter i Rådet for Dyreforsøg samt 1 repræsentant fra Hestens Værn og 1 repræsentant fra Forsøgsdyrenes Værn.

Forsøgsdyrsloven bestemmer, hvem der må udføre dyreforsøg, og i hvilke tilfælde man overhovedet må bruge forsøgsdyr. F.eks. er det ulovligt at lave forsøg på dyr uden at have en tilladelse. Dyreforsøgstilsynet vurderer, om dyrene bliver forsvarligt behandlet, og om de personer, der skal udføre forsøgene, har tilstrækkelig viden til at kunne udføre forsøgene forsvarligt.

Dyreforsøgstilsynet udgiver en årsberetning. Årsberetningen udkommer sædvanligvis med et års forsinkelse. Alene af den grund er det vanskeligt at bruge årsberetningen som udgangspunkt for en offentlig debat, fordi det er uaktuelle oplysninger. Årsberetningen gengiver de givne tilladelsers ordlyd og er dermed skrevet i et fagsprog, som er vanskeligt tilgængeligt. Årsberetningen indeholder en oversigt over antallet af forsøg fordelt på forskningsområder, men beskriver ikke de etiske overvejelser bag forsøgene, og hvilken gavn man forventer at kunne få af forsøgene. Det beskrives heller ikke, hvad dyrene reelt udsættes for, og under hvilke betingelser dyrene opstaldes. Beretningen er så summarisk, at den ikke giver mulighed for en offentlig debat.

Inden for de sidste år har Dyreforsøgstilsynet godkendt alle forsøg, der er søgt om tilladelse til.

Der anvendes i Danmark mellem 300.000 og 400.000 dyr til forsøg årligt. I 2000 var forbruget 301.833 dyr:

165.482 mus 87.825 rotter 11.975 marsvin 1.826 andre gnavere 6.207 kaniner	0 aber 154 hunde 63 katte 14 heste 6.393 grise 183 geder / får 1.936 kvæg 983 andre, hovedsagelig pelsdyr 6.514 fugle 12.278 andre hvirveldyr, hovedsagelig fisk
--	---

Kilde: Årsberetning fra Dyreforsøgstilsynet 2000

Det skal bemærkes, at årsberetningen ikke angiver anvendelsen, før dyrene er blevet aflivet ved forsøgets afslutning. Selv om der er anført 0 aber, er der således aber i uafsluttede forsøg. Det skønnes, at der anvendes ca. 25 aber i dag, jf. nedenfor.

Hovedparten af forsøgsdyrene anvendes i den private industri. Alene Lægemedelindustriforeningens medlemmer står for 55 pct. af forsøgsdyrene. Den resterende del af dyrene anvendes i den offentlige sektor på universiteter, sygehuse, levnedsmiddelsektor etc.

3. Kritik af lovgivningen om dyreforsøg

3.1. Lovgivningen er bagudrettet, men skal være fremadrettet

Det helt afgørende problem ved den nuværende lovgivning er, at den er bagudrettet og ikke sikrer den dynamik, der er behov for, set i relation både til udviklingen vedrørende håndtering af forsøgsdyr og til den agtpågivenhed og bekymring, der er i befolkningen vedrørende brug af dyr til forsøg.

Praksis er i dag, at forskeren ansøger om tilladelse til at få lov at bruge forsøgsdyr til et konkret projekt, og Dyreforsøgstilsynet giver sin tilladelse, når forsøget opfylder bestemte krav.

Forskerne må ikke anvende forsøgsdyr, hvis der er udviklet alternative metoder. Forskerne er imidlertid ikke forpligtet til f.eks. at udvikle alternativer til de gængse forsøgsmodeller. I dag er ECVAM (European Center for Variation of Alternative Methods) i Italien den eneste institution, der arbejder aktivt for udvikling af alternative metoder, og det går kun fremad med meget langsomme skridt. Der er behov for, at lovgivningen pålægger industrien og de offentlige forskere et ansvar for at udvikle alternative testmetoder og at arbejde for at bruge så få forsøgsdyr som muligt.

Et andet eksempel, som vil blive uddybet nedenfor er opstaldning af forsøgsdyr, hvor man i dag tager ud-

gangspunkt i de mindstekrav, der er fastsat i EF's direktiv 86/609/EØF. Her burde der være en langt større dynamik, så opstaldningen tilgodeser dyrenes behov så optimalt som muligt og i overensstemmelse med den seneste udvikling inden for opstaldningssystemer. Men også her bør virksomheder og offentlige forskere have et ansvar for at medvirke til at udvikle systemerne, for ellers er der ingen, der er forpligtet til til stadighed at skabe bedre forhold for forsøgsdyrene.

Lovgivningen er bagudrettet og ikke fremadrettet, dvs. at Dyreforsøgstilsynet er regelansvarende, og dermed kun forpligtet til at administrere lovgivningen inden for de rammer, som den nu engang fastsætter. Derimod er Dyreforsøgstilsynet ikke regeludviklende, og det er lige præcis, hvad der er behov for.

3.2. Forsøg skal være til væsentlig gavn

Da lovgivningen blev vedtaget, blev der lagt meget stor vægt på, at forudsætningen for at gennemføre forsøg på dyr er, at forsøget skal være til væsentlig gavn. Det har siden vist sig, at det er meget vanskeligt at omsætte i praksis, og det er kun ganske få forsøg, der igennem de sidste år er blevet afvist. Under alle omstændigheder må det konstateres, at det ikke er en bestemmelse, der har kunnet anvendes til at få begrænset mere end et meget lille antal dyreforsøg.

Som et eksempel på et forsøg, der er afslået som ikke havende væsentlig gavn, var et forsøg med at teste tobaks skadevirkning. Det er et meget konkret forsøg, som det er muligt at tage stilling til. Imidlertid testes alle nye kemikalier i henhold til kemikalielovgivningen, og det er ikke muligt at gennemskue, hvad stofferne senere skal bruges til, og dermed er det heller ikke muligt at tage stilling til, om forsøget er til væsentlig gavn. Nogle af de testede stoffer bliver måske brugt i livreddende medicin, mens andre f.eks. indgår i rengøringsmidler, vaskepulver, kosmetik etc.

F. t. beslutn. om forsøgsdyr

Gavnskriteriet, som var et meget vigtigt spørgsmål i forbindelse med vedtagelsen af lovgivningen om forsøgsdyr, har i praksis ikke haft den store betydning, som de 2 eksempler viser.

Der er behov for at få en mere grundig vurdering af, hvad det konkret betyder, når et »forsøg skal være til væsentlig gavn«. En måde kunne være at skelne mellem viden, der er afgørende nødvendig at have (need to know). Her skal der kunne udføres forsøg på dyr. Og så er der viden, som vil være rar at have (nice to know). Den skal i så fald erhverves uden brug af forsøgsdyr. Det vil naturligvis kræve en nærmere uddybning og konkretisering at lave en sådan opdeling, og der vil nok være behov for nogle dybtgående drøftelser, der også inddrager befolkningen.

3.3. Opstaldning, så dyrenes behov tilgodeses bedst muligt

I samarbejdet mellem Dyrenes Beskyttelse og Novo Nordisk er der udviklet helt nye opstaldningssystemer, der sikrer, at dyrene kan opstaldes på en måde, der i langt højere grad tilgodeser dyrenes naturlige behov. Et eksempel kan illustrere det. I dag opstaldes kaniner alene i små bure uden mulighed for kontakt med artsfæller. De har ikke mulighed for at rejse sig op i fuld højde. De har ikke halm eller andre beskæftigelsesmuligheder. De har ikke mulighed for at gemme sig. Bortset fra føden bliver ingen af kaninens behov opfyldt. Problemet er ekstra stort, eftersom kaninerne tilbringer stort set hele deres tid i de små bure. Men det er i dag fuldt lovligt.

Og sådan bør det ikke være.

Der er udviklet systemer, der så optimalt som muligt giver kaninerne mulighed for at få opfyldt deres behov. Kaniner har mulighed for social kontakt til artsfæller. De har den fornødne bevægelsesfrihed, så det er muligt for dem at løbe, hoppe og springe i rimeligt omfang samt plads til at sidde oprejst samt rejse sig på bagbenene. De har strøelse og stråfoder, og de har noget at gnave i. De har mulighed for at søge skjul samt for at lave duftafmærkning.

Det gælder ikke kun for kaniner, men for alle dyr, der anvendes til forsøg, at de kan få langt bedre betingelser. Det vil være en stor velfærds-mæssig gevinst for forsøgsdyrene, fordi opstaldningen i mange af forsøgene er den største belastning for dyrene.

Problemet er, at reglerne indeholder en bestemmelse, som i sig selv er modsatrettet.

I § 2, stk. 1, i bekendtgørelse om forsøgsdyrenes pasning og opstaldning og om udryddelsestruede og vildtlevende dyr til forsøg er det bestemt:

»Tilladelsens indehaver skal drage omsorg for,

- 1) at forsøgsdyrene huses, fodres, vandes, passes og tilses under hensyntagen til opretholdelsen af deres sundhedstilstand og velbefindende,
- 2) at forsøgsdyrenes fysiologiske og etologiske behov tilgodeses bedst muligt, og
- 3) at de fysiske vilkår, hvorunder forsøgsdyr opdrættes, holdes eller anvendes, kontrolleres dagligt i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer, herunder de i bilag II til direktiv 86/609/EØF anførte retningslinier.«

Problemet er, at Dyreforsøgstilsynet i strid med bestemmelsen alene administrerer lovgivningen efter punkt 3 og fastsætter vilkårene efter de i bilag II til direktiv 86/609/EØF anførte retningslinjer. Der er tale om minimumsbestemmelser. Det betyder, at Dyreforsøgstilsynet i dag vil godkende et bur til en kanin, hvor den er opstaldet alene, uden halm og beskæftigelsesmuligheder og uden mulighed for at sidde oprejst eller rejse sig på bagbenene.

3.4. Internationale forhandlinger om opstaldning

Europarådet er i øjeblikket ved at revidere det såkaldte Appendix A til »The European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes«. Praksis har hidtil været, at retningslinjer for brug af forsøgsdyr først forhandles i Europarådet, for derefter at blive omsat til et EF-direktiv. Forhandlingerne, der indtil nu har pågået i flere år, forventes afsluttet i løbet af ca. 1 år for hovedparten af dyrearterne. Først derefter skal rekommandationerne implementeres i national lovgivning. Dyreforsøgstilsynet har hidtil afvist at revidere sine krav til opstaldning af forsøgsdyr, indtil Europarådet har afsluttet forhandlingerne om Appendix A. Der er ingen tvivl om, at når de nye retningslinjer engang foreligger, vil Dyreforsøgstilsynet fortsat kun administrere efter disse nye minimumsregler.

Danmark burde gå foran og sikre en langt bedre opstaldning end den måde, det f.eks. sker i Frankrig og Italien, for nu at nævne 2 lande, der traditionelt er bagefter udviklingen, når det drejer sig om dyrevelfærd. Formålet med forhandlingerne i Europarådet er at få gennemført et generelt løft i hele Europa for forsøgsdyrene. Men skal Danmark arbejde for det, kræver det jo, at Danmark selv går foran med et godt eksempel. Et synspunkt, som støttes af såvel Dyrenes Beskyttelse som Novo Nordisk.

Der er derfor ikke nogen god begrundelse for ikke at gennemføre forbedringer for forsøgsdyrene nu, hvor systemerne er udviklet, og hvor de i øvrigt er ved

at blive implementeret på frivillig basis i den danske industri.

Der er f.eks. hos Novo Nordisk taget initiativ til, at forskerne skal kunne dokumentere, hvorfor forsøgsdyrene eventuelt af hensyn til forsøget ikke må opstaldes under de forhold, der er optimale for dyret. Dvs. at det skal begrundes, hvis dyrene ikke må få strøelse, have social kontakt til artsfæller etc. Den optimale opstaldning er således blevet reglen og ikke undtagelsen for forsøgsdyrene.

3.5. Kritik af mangel på åbenhed

I september 2000 sendte DR-Journalen en udsendelse, der rettede en kraftig kritik af mangelen på åbenhed i administrationen af dyreforsøg.

Det er en kritik, som f.eks. Dyrenes Beskyttelse også har rejst.

Allerede for flere år siden fremlagde Dyrenes Beskyttelse et konkret forslag til, hvordan der kunne skabes åbenhed om dyreforsøg. Det skete, før Dyrenes Beskyttelse havde stillet sit medlemskab af Dyreforsøgstilysynet midlertidigt i bero. Forslaget blev fremlagt på et møde for alle forsøgsdyrsdyrlæger og var arrangeret af Dyreforsøgstilysynet. Men intet skete i Dyreforsøgstilysynet.

Dyrenes Beskyttelse fulgte derfor sagen op i forhold til justitsministeren i et brev dateret den 13. september 2000 og foreslog, at godkendte forsøg umiddelbart kunne offentliggøres på internettet i anonymiseret form med følgende oplysninger:

- Forsøgets formål og perspektiver (gavn).
- Forsøgstypen, herunder angivelse af karakteren af indgreb og disses rækkefølge og forløb.
- Forsøgenes varighed og individuelle belastningsgrad, vurderet af ansøgeren og med angivelse af den eventuelt påtænkte anæstesi-form, analgesi og/eller postoperative behandling ud for hvert af de anførte indgreb og forløbet.
- Forsøgets afslutning, aflivningsmetoden angives.
- Forsøgsdyrene, dyreart, antal, der forventes anvendt.
- Hvorvidt der anvendes dyr med ændret genfunktion.
- Hvorvidt forsøgene skyldes krav fra myndighed som led i godkendelse af stof eller produkt.

Dyrenes Beskyttelse fandt ikke, at der var behov for at fremlægge forskernes navne eller offentliggøre de steder, hvor forsøgsdyrene opstaldes. Det kunne give mulighed for ulovlige aktioner fra mere militante dyreværnsgrupper, sådan som det er sket i bl.a. England.

Justitsministeren reagerede på den offentlige kritik ved at anmode Dyreforsøgstilysynet om at afholde en

offentlig høring, som blev afviklet den 8. marts 2001. Desuden blev Dyreforsøgstilysynet pålagt at høre berørte organisationer forud for forhandlinger i internationalt regi, som f.eks. Europarådets revision af Appendix A.

På høringen den 8. marts 2001 fremkom vicedirektør Poul Erik Pyndt, Lægemedelindustriforeningen (LIF) med et forslag, der stort set var identisk med Dyrenes Beskyttelses forslag, som er beskrevet ovenfor. Forslaget blev fulgt op med en henvendelse fra LIF dagen efter til justitsministeren om at nedsætte et hurtigtarbejdende udvalg, der kunne implementere forslaget.

Justitsministeren lovede at nedsætte et hurtigtarbejdende udvalg, og det holdt sit første møde et halvt år efter, den 22. august 2001. Resultatet af det »hurtigtarbejdende« udvalg blev, at Justitsministeriet med brev dateret den 24. september 2001 sendte sagen tilbage til Dyreforsøgstilysynet.

Her står sagen så nu. Og man kan konstatere, at den ikke er kommet længere, end den var for flere år siden.

3.6. Passivitet i internationale forhandlinger

Som opfølgning på den offentlige kritik om åbenhed om administrationen af dyreforsøg lovede justitsministeren som nævnt også, at der skulle være en skriftlig høring af berørte parter forud for internationale forhandlinger. Første gang, denne procedure blev taget i brug, var forud for forhandlingerne i Europarådet den 29. maj 2001 i Strasbourg. Der indkom en lang række kommentarer fra de berørte organisationer, herunder Lægemedelindustriforeningen, Det Dyreetiske Råd, Dyrenes Beskyttelse m.v.

Men det viste sig, at den af Justitsministeriet udpegede forhandlingsleder (formanden for rådet for dyreforsøg) ikke udarbejdede et eneste dokument forud for forhandlingerne, og den danske delegation fremførte ikke en eneste kommentar, der blev ført til protokols. Det kan dokumenteres med liste over materiale og med referatet fra mødet.

Det er helt utilfredsstillende, at den danske delegation fører en så passiv forhandlingslinje, og det er klart, at Danmark dermed indirekte er med til at støtte lande som Frankrig og Italien. I disse forhandlinger fører lande som Sverige, England, Tyskland og Holland derimod en helt anden høj og aktiv profil, og det burde også være den danske delegations opgave.

4. Sammenligning med andre lande

Dyrenes Beskyttelse har ikke eksakte oplysninger om, hvordan opstaldningsforholdene er for forsøgsdyrene i de øvrige lande. I hovedparten af landene følges

minimumsreglerne sandsynligvis. I Sverige er der taget initiativer til forbedring af opstaldningsforholdene bl.a. for aber. I øvrigt har Sverige fuldstændig åbenhed omkring forsøgene.

5. Dyrenes Beskyttelses og Lægemedelindustriforeningens forslag til udvikling af administrationen af dyreforsøgslovgivningen

Helt tilbage i 1999 udgav Dyrenes Beskyttelse en video og et tilhørende hæfte, der bl.a. lagde op til debat om en radikalt anden måde at opstalde dyr på, jf. beskrivelsen ovenfor.

Der var stor tilfredshed med materialet også blandt medlemmerne af Dyreforsøgstilsynet. Men der skete intet i administrationen. Men det førte til samarbejdet med Novo Nordisk, og det har foreløbig resulteret i rapporten »Opstaldning af forsøgsdyr på Novo Nordisk«.

På høringen i marts 2001 markerede Dyrenes Beskyttelse,

At Dyreforsøgstilsynet er utidssvarende og ude af trit med de holdninger, der er i befolkningen om at få skabt bedre dyrevelfærd,

At Dyreforsøgstilsynet fastholder dyrevelfærden hos forsøgsdyrene på et uacceptabelt lavt niveau,

At Danmark i stedet burde sætte sig i front inden for dyrevelfærden i Europa og feje for egen dør og sætte en ordentlig standard for den måde, vi behandler forsøgsdyr.

I forbindelse med høringen stillede Dyrenes Beskyttelses repræsentanter i Dyreforsøgstilsynet deres medlemskab midlertidigt i bero.

Dyreforsøgstilsynet står således i øjeblikket i en noget usædvanlig situation.

Efter høringen kan det konstateres, at der er meget forskellige fortolkninger af lov om dyreforsøg.

Justitsministeren mener således, at lovgivningen skal administreres efter nr. 2 i § 2, stk. 1, i bekendtgørelsen om forsøgsdyrenes pasning m.m., og at det må bero på en faglig uenighed, når Dyreforsøgstilsynet ikke indfører den nye, bedre opstaldning for forsøgsdyrene. Dyreforsøgstilsynet anfører på sin side, at man ikke kan gå ud over rammerne i nr. 3 i bekendtgørelsens § 2, stk. 1, og at det kræver et lovgivningsinitiativ at få ændret denne bestemmelse. Beslutningsforslaget kan rydde denne uklarhed af vejen og få skabt et fremadrettet arbejde til gavn for forsøgsdyrene.

Forslaget om at skabe større åbenhed i Dyreforsøgstilsynets administration afventer nu Dyreforsøgstilsynets egen vurdering. En vurdering, som tilsynet allerede har haft 2 år til at få lavet, uden at der er sket

et eneste fremskridt. Lægemedelindustriforeningen har ønsket større åbenhed. Dyrenes Beskyttelse har ønsket større åbenhed. Fremtrædende offentlige forskere har ønsket større åbenhed.

Det er svært at se, hvilke interesser Dyreforsøgstilsynet varetager, og det er svært at frigøre sig fra den tanke, at det er fordi, tilsynet mener, at tilsynets afgørelser ikke kan tåle dagens lys.

Endelig har Dyrenes Beskyttelse og Lægemedelindustriforeningen uafhængigt af hinanden stillet samme forslag om at udvikle organiseringen af administrationen af lov om dyreforsøg. Det sker i erkendelse af, at den nuværende struktur for administrationen af forsøgsdyr er en væsentlig årsag til de problemer, der er beskrevet ovenfor.

Forslaget går i al sin enkelhed ud på at udskille Rådet for Dyreforsøg fra Dyreforsøgstilsynet, så Rådet alene bliver rådgivende og skal være ansvarlig for at udvikle en bedre velfærd for forsøgsdyr. Dyreforsøgstilsynet placeres under Justitsministeriet, sådan at man får en opbygning, som man har på f.eks. arbejdsmiljøområdet.

Som tidligere beskrevet er Dyreforsøgstilsynet i dag bagudrettet og ikke regelansvarende. Som konsekvens har hverken industri, forskere eller dyreværnsorganisationer i dag et forum, hvor man kan drøfte nye ideer og tage eventuelle fælles skridt for at udvikle alternativer til dyreforsøg; et forum for fælles udveksling af erfaringer om opstaldning og mere principielle drøftelser om gavnskriteriet og for med udgangspunkt heri at få fastlagt mere generelle retningslinjer for godkendelse af dyreforsøg.

Det kan i dag ikke blive tilgodeset i Rådet for Dyreforsøg, hvor al tiden går med at tage stilling til konkrete forsøg, og ved at Rådet har alt for snævre rammer bestemt af lovgivningen.

6. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Den danske industri er allerede i fuld gang med at indføre de retningslinjer, som forslaget lægger op til. Det er særligt opstaldningen af forsøgsdyr, der vil kræve ekstra udgifter, fordi staldbygningerne skal laves om.

Der er derimod ikke afsat midler til dette i den offentlige forskning, og der bør derfor afsættes 10 mio. kr. i den kommende finanslov, som sikrer, at også den offentlige forskning kan leve op til intentionerne i forslaget.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Forslaget til folketingsbeslutning skal med andre ord ændre den nuværende situation, så Danmark bli-

ver internationalt førende i den måde, forsøgsdyrene behandles på, og så man til stadighed sikrer denne position.

Ad 1

Allerede i 1997 vedtog de af Europarådets medlemslande, der på det tidspunkt havde tiltrådt konventionen vedrørende beskyttelse af forsøgsdyr, en resolution vedrørende opstaldning og pasning af forsøgsdyr. Resolutionen »Resolution on the Accommodation and Care of Laboratory Animals« blev vedtaget ved den multinationale konsultation 30. maj 1997. På det tidspunkt havde Danmark endnu ikke ratificeret konventionen, men det er sket nu.

I resolutionen står:

The responsibility of the establishment and persons carrying out scientific procedures on animals is to maximise the *overall* benefit for »animals« as »individuals« and as a »group«, with the 3R principle as a permanent concern and considering that the relevance and high quality of scientific results will facilitate the achievement of this rule.

3R princippet står for: reduction, refinement og replacement. Dvs., at der skal arbejdes for at udvikle alternative testmetoder, der kan erstatte dyreforsøg. Metoderne skal forfines, således at der f.eks. kan opnås mere sikre resultater, at dyrene udsættes for en mindre belastning etc. Endelig skal antallet af forsøgsdyr reduceres.

Ånden i resolutionen er, at dyrene som udgangspunkt skal have optimale forhold, og det kan kun fraviges, hvis det kan dokumenteres, at det af hensyn til forsøgets udfald er tvungende nødvendigt. Dermed er det reglen, at dyrene opstaldes, så deres behov tilgodeses så optimalt som muligt, dvs. at der er taget højde for dyrenes behov for social kontakt til artsfæller, behov for plads samt berigelse og udfordringer i miljøet. Det er herefter undtagelsen, at sociale dyr f.eks. opstaldes isoleret.

Det er mere end beklageligt, at disse gode intentioner i resolutionen slet ikke generelt er ført ud i livet hverken i Danmark eller i de øvrige EU-lande.

Formålet er at efterleve resolutionens intentioner og sikre forsøgsdyrene opstaldningsforhold, der tilgodeser dyrenes fysiologiske og etologiske behov så optimalt som muligt.

Det betyder f.eks., at:

- kaniner skal have mulighed for social kontakt til artsfæller. De skal have den fornødne bevægelsesfrihed, så det er muligt for dem at løbe, hoppe og springe i rimeligt omfang samt plads til at sidde oprejst samt rejse sig på bagbenene. Endvidere skal

der være strøelse og stråfoder tilgængeligt for kaninerne, og de skal have noget at gnave i. De skal have mulighed for at søge skjul samt have mulighed for at lave duftafmærkning,

- marsvin skal opstaldes i stabile harmoniske grupper. De skal have mulighed for at søge skjul samtidig, og de skal have redemateriale og/eller hø til rådighed. Der skal være fast gulv i burene, og marsvinene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til gang, jagt, fouragering samt til at sidde oprejst og udføre soignering,
  - hunde skal opstaldes under forhold, der sikrer, at de har social kontakt til andre hunde. De skal have både indendørs og udendørs opholdsrum, og de skal have adgang til store udendørs arealer, hvor de kan løbe og lege med andre hunde, grave, søge skjul etc. Deres miljø skal være beriget med legetøj, kæder med ben ophængt i fjedre, kurve, ramper og platforme. For at sikre trykke og harmoniske hunde er det vigtigt, at hundene gennemgår et socialiseringsprogram, for at de kan vænne sig til andre hunde og til mennesker,
  - rotter skal opstaldes under forhold, der sikrer dem social kontakt til andre rotter. De skal have mulighed for at søge skjul og bygge rede. De skal have egnet materiale at gnave i samt et beriget miljø, der giver dem variation og udfordringer. De skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at løbe, klatre, grave, sidde oprejst og soignere sig samt rejse sig på bagbenene, og
  - mus skal opstaldes under forhold, der sikrer dem social kontakt til artsfæller. De skal have mulighed for at søge skjul og bygge rede. De skal have egnet strøelses- og redemateriale til rådighed. De skal tilbydes kompleksitet og udfordringer i omgivelserne samt have mulighed for mørke.
- For de øvrige typer af dyr, der anvendes til forsøg, gælder tilsvarende, at de skal have dækket deres adfærdsmæssige og etologiske behov optimalt. Dette stiller på lignende måde krav til plads, indretning, miljøberigelse etc.

I forslaget er også et ønske om, at brugen af aber til forsøgsdyr udfases.

Selv om alle dyr er lige i henhold til forsøgsdyrslovgivningen, er det svært at komme uden om, at det er særlig problematisk at anvende aber til forsøg, fordi aber er så nært beslægtede med mennesker. At de så samtidig opstaldes under kummerlige forhold, der på ingen måde tilgodeser deres fysiologiske og etologiske behov i tilstrækkeligt omfang, gør det blot endnu værre.

Aber anvendes i Danmark primært til tandforsøg og til afprøvning af psykofarmaka på offentlige forskningsinstitutioner. De sidste år er der ikke rapporteret forbrug af aber i forbindelse med forsøg, jf. Dyreforsøgstilsynets årsrapporter. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke er aber i forsøg i Danmark på nuværende tidspunkt. Aberne tælles nemlig kun med i Dyreforsøgstilsynets statistik ét år, selv om der er tale om flerårige tilladelser. I 1996 og 1997 blev der rapporteret et forbrug af henholdsvis 18 og 16 aber, så antallet af aber i forsøg i Danmark er relativt begrænset, men til gengæld er nogle af aberne i forsøg i en længere årække. I øjeblikket sidder der aber, der har været i forsøg i op til 10 år.

Det vil have en god signalværdi i forhold til udlandet, hvis Danmark fik afviklet de relativt få abeforsøg.

Man skal være opmærksom på, at en del virksomheder får udført forsøg på aber på kontraktlaboratorier i udlandet, og der skal her arbejdes for en afvikling af disse forsøg. Det er ikke uden problemer, men der bør indledes forhandlinger med industrien og de offentlige forskere med det formål at få afviklet danske virksomheders brug af aber til forsøg – også i udlandet.

Ad 2

Der er som tidligere nævnt fuldstændig enighed om, at Dyreforsøgstilsynets tilladelser til de enkelte forsøg skal lægges ud på internettet. Hidtil er det kun Rådet for Dyreforsøg, der har arbejdet imod.

Følgende oplysninger bør lægges på nettet:

- Forsøgets formål og perspektiver (gavn).
- Forsøgstypen, herunder angivelse af karakteren af indgreb og disses rækkefølge og forløb.
- Forsøgenes varighed og individuelle belastningsgrad, vurderet af ansøgeren og med angivelse af den eventuelt påtænkte anæstesi, analgesi og/eller postoperative behandling ud for hvert af de anførte indgreb og forløbet.
- Forsøgets afslutning, aflivningsmetoden angives.
- Forsøgsdyrene, dyreart, antal, der forventes anvendt.
- Hvorvidt der anvendes dyr med ændret genfunktion.
- Hvorvidt forsøgene skyldes krav fra myndighed som led i godkendelse af stof eller produkt.

Allerede i dag gennemfører de danske virksomheder en frivillig etisk vurdering af de enkelte forsøg, inden der sendes en ansøgning til Dyreforsøgstilsynet. Forslaget lægger op til, at disse vurderinger kan offentliggøres sammen med Dyreforsøgstilsynets etiske

overvejelser f.eks. om, hvad Dyreforsøgstilsynet har tilladt, at dyrene udsættes for.

Derudover skal Dyreforsøgstilsynet have en forpligtelse til at afholde offentlige høringer og i det hele taget bidrage til at få skabt debat om de spørgsmål, som Dyreforsøgstilsynet løbende tager stilling til.

Ad 3

Det foreslås, at justitsministeren skal tage initiativ til at fremkomme med et forslag til en struktur for forsøgsdyrsadministrationen, der fremadrettet kan skabe bedre forhold for forsøgsdyrene.

Forslaget bør være udformet således, at det nuværende Rådet for Dyreforsøg udskilles som et rådgivende organ med følgende opgaver:

- Være regeludviklende og udarbejde overordnede anbefalinger og retningslinjer for forsøg med dyr samt for forsøgsdyrenes pasning og opstaldning.
- Med udgangspunkt i konkrete problemstillinger have principielle drøftelser med henblik på rådgivning af Dyreforsøgstilsynet.
- Fremkomme med udtalelser bl.a. med udgangspunkt i forespørgsler fra diverse interessenter (f.eks. firmaer, myndigheder, dyreværnsorganisationer, forskningsinstitutioner, patientforeninger, tilladelsesindehavere etc.).
- Skabe offentlig debat om dyreforsøg og lægge op til dialog med interessenter, f.eks. i form af offentlige høringer, debatmøder etc.
- Udarbejde handlingsplaner for tiltag på forsøgsdyrsområdet, således at der sikres en løbende forbedring af forsøgsdyrenes velfærd.

Dyreforsøgstilsynet etableres under justitsministeren med følgende opgaver:

- At vurdere indkomne ansøgninger og give tilladelse på baggrund af rådets overordnede anbefalinger og retningslinjer.
- Løbende at offentliggøre sine afgørelser på tilsynets hjemmeside.
- At udføre inspektioner og sikre, at tilladelsesindehaverne overholder vilkårene i forsøgstilladelserne.
- At føre tilsyn med opdræt af forsøgsdyr hos godkendte opdrættere samt med godkendte leverandører af forsøgsdyr.

Ad 4

Der foreslås indført en afgift på forsøgsdyr, der skal bruges til at forske i udviklingen af alternativer. Samtidig vil afgiften fordyre brugen af forsøgsdyr, som alt andet lige vil øge incitamentet til at nedbringe forbruget af forsøgsdyr.

Skriftlig fremsættelse

Margrete Auken (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forsøgsdyr.

(Beslutningsforslag nr. B 71).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.